

„Praca z dzieckiem dyslektycznym – nauka języka obcego”

Mini-poradnik dla nauczycieli i rodziców

WSTĘP

Często mówi się o dysleksji dziecka w kontekście nauczania takich przedmiotów jak język polski czy matematyka, natomiast rzadziej języków obcych. W tym poradniku przedstawione jest to zagadnienie właśnie w kontekście nauczania języka obcego (języka angielskiego). Jednak podane informacje i metody mogą pomóc również w nauce innych języków. Niniejszy poradnik ma zainspirować nauczycieli do uważniejszej pracy z dziećmi dyslektycznymi, nie jest natomiast gotowym panaceum na to zjawisko. Podaje tylko sposoby, które można wykorzystać w pracy z dziećmi.

W nauczaniu języka obcego dzieci dyslektycznych należy pamiętać, iż z powodu nieharmonijnego rozwoju psychomotorycznego, mogą one mieć trudności w niektórych sferach przyswajania wiedzy (czytanie, pisanie), a w innych potrafią osiągnąć ponadprzeciętne osiągnięcia np. umiejętności komunikowania się czy rozwiązywania problemów (dzieci te mają zazwyczaj silnie rozwinięte myślenie abstrakcyjne).

TRUDNOŚCI DYSLEKTYCZNE (W KONTEKŚCIE NAUCZANIA JĘZYKA OBCEGO):

- Trudności w opanowaniu poprawnej pisowni (mylenie liter, niemożność odróżnienia zapisu poprawnego od błędnego, liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne)
- Trudności fonologiczne (problem z rozróżnieniem podobnych dźwięków, trudności z powtarzaniem słów czy zdań.)
- Trudności w mówieniu (np. w przypominaniu sobie wyrazów na zawołanie przy równoczesnym dysponowaniu wystarczającym zasobem słów)
- Problemy z techniką czytania:
Uczniowie dyslektyczni mogą czytać bardzo wolno, „połykają” bądź dodają i przedstawiają litery czy sylaby w wyrazach. Przez odgadywanie mogą także czytać podobny do zapisanego wyraz (np. *with* zamiast *witch*, *see - tree*). Mylenie wyrazów podobnych w wymowie i piśmie (*thing – think*, *foot - food*) Problemy z techniką czytania mogą się także niekorzystnie odbijać na rozumieniu tekstu czytanego.
- Trudności z nauką nowych słówek i zwrotów
- Trudności z opanowaniem i zastosowaniem reguł gramatycznych (uczniowie często rozumieją zasady gramatyczne, ale mają problemy z użyciem zdobytych umiejętności w praktyce np. nie pamiętają zasad lub myślą im się formy gramatyczne, szczególnie te ułożone w sekwencje).

Należy zawsze pamiętać, że każdy uczeń z dysleksją jest inny, a wymienione trudności mogą ujawniać się jednocześnie we wszystkich możliwych sprawnościach językowych - w słuchaniu, czytaniu, pisaniu, mówieniu lub w niektórych z nich. Mogą one słabnąć lub nasilać się w niektóre dni. Największe nasilenie trudności może ujawnić się podczas pisania sprawdzianu, którego zadania odwołują się do kilku zasad np. gramatycznych jednocześnie.

WSKAZÓWKI OGÓLNE:

1. Indywidualizowanie wymagań – Każde dziecko ma swój indywidualny styl uczenia się (learning style). Poza tym niektóre metody będą skuteczne w przypadku danego dziecka, a inne już nie.
2. Stymulacja wielozmysłowa – dziecko łatwiej i chętniej się uczy gdy dany materiał jest prezentowany w sposób angażujący różne kanały zmysłowe (wzroku, słuchu, dotyku, ruchu a nawet smaku)

3. Regularne powtórki – należy przy tym pamiętać o różnych technikach zapamiętywania, co pozwoli na uniknięcie rutyny i zapobiegnie zjawisku zniechęcenia. Dobrym sposobem na powtórkę materiału może być na przykład forma zabawowa (*Hangman, Bingo, Memory* itp.) lub stosowanie tzw. map myśli (*mind map*- jest to rodzaj notowania, wizualna reprezentacja informacji, która używa oprócz wyrazów również symbole, kolory, rysunki).
4. Pomoc uczniom w koncentracji – regularne zmienianie ćwiczeń, czas na krótkie przerwy
5. Używanie przyjaznych pomocy dydaktycznych (tekst ilustrowany, diagramy, słowniki obrazkowe, unikanie gęstego zapisu, eliminowanie kontrastu pomiędzy drukiem a tłem, pod tekstem lista trudnych słów)
6. Zastosowanie technologii informacyjno – komunikacyjnych (pomoce audiowizualne np. filmy z zapisem scenek rodzajowych będące przykładem na użycie konkretnych form i słownictwa, posiłkowanie się prezentacjami multimedialnymi przy pamiętaniu o zasadzie unikania wypełniania slajdów niepotrzebnymi wyrazami; tablice interaktywne oraz programy i gry multimedialne, również te działające online, uczące np. gramatyki czy zasad fonetyki)
7. Konieczność podkreślania mocnych stron ucznia i opierania się na nich w nauce.

PRZYKŁADY ĆWICZEŃ:

Trudności związane z literowaniem i zapamiętywaniem materiału ułożonego w sekwencje:

- Dyktowanie uczniom sekretnych wiadomości litera po literze,
- Odnajdywanie konkretnej litery spośród innych tylko za pomocą zmysłu dotyku (z worka z zamkniętymi oczami).

Trudności z poszerzaniem i zapamiętywaniem nowego słownictwa:

- W pacy ze słownikiem „linijka z alfabetem”
- Używanie słowników obrazkowych
- mnemotechniki (techniki pamięciowe)
 - grupowanie,
 - kojarzenie,
 - metoda surrealistycznego obrazu – łączenie w wyobraźni niepowiązane ze sobą znaczeniowo wyrazy w jeden obraz;
 - Zabawa „*What’s missing?*” - wymazywanie bądź chowanie wyrazu/ obrazka;
 - Tzw. fiszki czyli dwustronne kartki: słowo - obrazek, synonimy, słowo angielskie – odpowiednik polski
 - *hangman* (wisielec)
 - etykietowanie (*stickers*)
 - memory
 - rzucanie i łapanie piłki – uczeń, który złapie piłkę wymienia np. kolejny dzień tygodnia, miesiąc, literę alfabetu,

Trudności z ortografią:

- dzielenie słów na sylaby,
- zabawa w rymowanie (*fat – cat*)
- nie poprawianie błędów ortograficznych kolorem czerwonym tylko wskazanie kategorii, do której należy błąd. Uczeń ma sam znaleźć i poprawić pomyłkę.
- Grupowanie wyrazów o podobnej strukturze ortograficznej
- Wodzenie palcem po śladzie zapisanego wyrazu z równoczesną wymową tego słowa na głos
- Układanie z podanych przypadkowych liter jak najwięcej wyrazów
- Zabawa „*Word chain*” (łańcuch słowny)

Sluchanie ze zrozumieniem:

- Dzielenie nagrań na krótsze fragmenty lub odtworzenie go trzy lub więcej razy (a nie, jak się przyjęło zwyczajowo, dwukrotnie)

- Uprzedzenie uczniów, czego będą słuchać, nauczenie słownictwa pojawiającego się w nagraniu
- Pozwolenie uczniom na robienie notatek
- Zachęcenie do wizualizacji słuchanego tekstu
- Wykorzystywanie piosenek w nauczaniu zapamiętywanie fraz
- „*chinese whispers*” (głuchy telefon) podawanie sobie słów, fraz i poleceń do wykonania przez ostatnią osobę.

Opracowały:
mgr Anna Piekarska
mgr Aleksandra Jurków

na podstawie:
publikacji K. M. Bogdanowicz, Dysleksja a nauczanie języków obcych, wyd. Harmonia, Gdańsk 2011;
wiedzy nabytej podczas warsztatów psychoedukacyjnych „Dysleksja a nauczanie języków obcych”
prowadzonych przez dr Katarzynę Bogdanowicz;
oraz wieloletniego doświadczenia w pracy z dziećmi dyslektycznymi.